

יען משפט נר מצוה

ג א מיי פֿיר'א מהלכות אסורי ביאה הלכה ככ סגנ לאון קה טוש"ע אה"ע סימן כ"א סעיף א:
ד ב מיי פ"ו מהלכות מפלה ה"א סגנ עשין יט טוש"ע אור"ח סימן 5 סעיף ח:
ה ג מיי פ"ג מהל' מ"ח הל"ב טור אור"ח סימן כ"ח לכה טוש"ע יו"ד סימן רמז סעיף כד:

תורה אור השלם

- ↑ וְיָבֵן יְיָ אֱלֹהִים אֶת הַצֶּלַע אֲשֶׁר לָקַח מִן הָאָדָם לְאִשָּׁה וְיִבְרָאָה אֶל הָאָדָם: בראשית ב כב
- ↑ יָד יָדָה לֹא יִקָּח רַע וְרַע צְדִיקִים נִמְלָט: משלי יא כא
- ↑ וְהָקָם וְיִלָּךְ מִנּוּחַ אַחֲרֵי אֲשֶׁתוֹ וְיָבֵא אֶל הָאִשָּׁה וְיִאמְרָ לָהּ הֲאֵתָה הָאִשָּׁה אֲשֶׁר בִּרְבִיתִי אֶל תְּהָאָה וְיֹאמַר אָנֹכִי: שופטים יג א
- ↑ וְהָאִמָּר אִם הִנֵּנִי דִי יְיָ וְדִי נִפְשִׁי אִם אֶנְיֹכָךְ וְהָקָם וְיִלָּךְ אַחֲרֶיךָ: מלכים ב ד ל
- ↑ וְתָקַם רַבְקָה וַעֲבָרְתִּיהָ וְתַרְבְּנָהּ עַל הַגִּמְלִים וְתַלְכָּהּ אַחֲרֵי הָאִשָּׁה וְיִחַץ הַעֲבֵד אֶת רַבְקָה וְיִלָּךְ: בראשית כ"א
- ↑ וַיְחִי אָדָם שְׁלֹשִׁים וּמָאתַי שָׁנָה וַיֻּלַּד בְּדִמְיוֹתָיו כְּצִלְמוֹ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שֵׁת: בראשית ה ג
- ↑ וְיֹאמַר יְיָ לֵנֹחַ דִּי אֲהֵא וְכָל בֵּיתִךְ אֵל תְּהָבֵה בִּי אַתָּךְ רָאִיתִי צְדִיק לִפְנֵי בְּרוּךְ הוָה: בראשית י"א
- ↑ אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צִדִּיק תָּמִיד הָיָה בְּדִרְתּוֹ אֶת הָאֱלֹהִים וְהִתְהַלֵּךְ נֹחַ: בראשית ט
- ↑ וַתְּבֵא אֵלָיו הַיּוֹנָה לֵאמֹר עָרַב וַהֲבֵה עֲלֶיךָ זֵית טָרֶף בְּפִיהָ וְיָדַע נֹחַ כִּי קָלוּ תַמִּים מִעַל הָאָרֶץ: בראשית ח א
- ↑ שׂוֹא וְדָבָר כֹּבֵד הִרְדָּק מִמֶּנִּי רֹאשׁ וְעֶשֶׂר אֵל תִּתֵּן לִי הַטְרִיפֵנִי לָלֶכְתׁי חֲקִי: משלי ה ה
- ↑ וְלֹא אָמַר אִיָּה אֱלֹהִי עֵשִׂי נָתַן וְזִמְרוֹת בְּלִילָה: איוב לה י
- ↑ כָּל הַנְּשֻׁקָה תִּתְחַל יְהִי הַלֵּלָהּ נָה: תהלים ק"ו
- ↑ וְשִׁמְתִּיהָ לְמוֹרֶשׁ קֶדֶד וְאֶגְמִי מִים וְטֹאטֹאטִיהָ בְּמִטָּאטֹא: השם נאָם י' צָבָאוּ: ישעיהו יד כג
- ↑ וְשִׁמְתִּי שִׁמּוֹרֵן לְרִמְיָה הַשָּׂדֶה לְמִשְׁעֵי כָרִם וְהַרְתִּי לָנִי אֶגְמִיָּה וְיִסְדֶּיךָ אֲגַלֶּה: מירכ"א

רבינו הנגאל
אחרי אשה בשוק ואפי' היא אשתו, ואפילו אחותו נודמנה על הגשר יסלקנה לצדיק. [נ]כל העובר על הנדה אחורי אשה אין לו חלק לעולם הבא. ת"ר המוצה מעות ליד האשה בשביל להסתכל בה, אפי' הוא כמשה רבינו וכו' עליו הכתוב אומר יד ליד לא ינקה רע. פ"י שקיבל התורה מידו של הק' [ביה] לא ינקה מדין גיהנום. מנוח עם הארץ היה שגא' וילך מנוח אחורי אשתו. והלא באלקנה כתיב וילך אלקנה אחורי אשתו. ובאלישע כתיב ויקם וילך אחריה. אלא מאי אחריה אחורי דבריה ואחורי עצמה. אמר ר"י אחורי ארי ולא אחורי אשה. אחורי אשה ולא אחורי בית הכנסת ^[6], אחורי בית הכנסת ולא אחורי בית ע"י, בשעה שהצבור מתפללין. היה ר"מ אומר אדם הראשון חסיד גדול היה כיון שראה שנקנסה מיתה עליו ישב בתענית ק"ל שנה, ופירש מן חוה והעלה ורזי תאניס על בשור. ופרקי שכתב זרע דחזה לאנס. פ"י קרי נפשו שירין ויליין. אומר מקצת שבחו של אדם בפניו שלא בפניו כו'. אמרה יונה רבון העולמים יהיו מזונותי מרורין כותי ומסורין בידך ואל יהו מתוקין כדבש ותלוין ביד בשר ודם כתיב הכא טרף וכתיב התם ^[10] הטריפני לחם חוקי * .וא"ר ירמיה בן אלעזר ^[1] כל בית שנשמעין בו דברי תורה בלילה שוב אינו נחרב שנאמר ^[11] ולא אמר איה אלוה עושי נותן זמירות בלילה ואמר רבי ירמיה בן אלעזר מיום שחרב בית המקדש דיו לעולם שישתמש בשתי אותיות שנאמר ^[12] כל הגשמה תהלל יה הללויה ^[13] ואמר רבי ירמיה בן אלעזר נתקללה בבל נתקללו שומרון נתברכו שכיניה נתקללה בבל נתקללו שומרון לעי השדה כתיב ^[13] ושמתיה למורש קיפור ואגמי מים נתקללה שומרון נתברכו שכיניה דכתיב ^[14] ושמתו שומרון לעי השדה למוטעי

יד צ"ד לא ינקה רע. לאו היינו קרא דדריש כסוטה (דף ד':) לענין גסות הרוח דהתם דריש מקרא ^[5] דמועבת ה' כל גצה לב יד ליד וגו' וקרא דהכא היינו יד ליד לא ינקה רע וזרע דצדיקים נמלט: **מתקין** ^[4] רב נחמן בר יצחק. מכאן משמע דרז נחמן דר

יחמק לאו היינו רב נחמן סתמא: **ולא** אחורי בית הכנסת בשעה שהצבור מתפצליין. בתוספתא דמגילה [פרק ג] תניא אין פותחין בתי כנסיות אלא למורח שכן מצינו במשכן שגא' [נבמדבר ג] והמוים לפני המשכן קדמה וגו' מורחה וגו' וגראה דקסצר האי תנא דשכינה במערב והיו משתחוים למערב או יהיה א"י ובהמ"ק במערבם דכתיב [ד"ה צ ו] [ויתפללו] [ויתפללון] דרך ארצם וכתיב [דניאל ו] וכין פתחן ליה צעילתיה נגד ירשלם והשקא לכאורה נראה דלאחורי בית הכנסת היינו ללד הארון ומיהו אין נראה ^[5] (דבסוף פרק) קמא דזכרות (דף ו:) אמרינן יהוא גברא דהוה מוצלי אחורי צי כנישמא א"ל אליהו כדו בר קיימת קמי מרן פירוש כשתי רשויות וקאמר לא שנו אלא דלא קא מהדר אפיה לצי כנישמא אבל מהדר אפיה לצי כנישמא לית לן דה ואס היה עומד ללד הארון כ"ש דאי מהדר אפי' לצי כנישמא ^[6] דמחזי כשני רשויו' שהצבור משתחו' למורח והוא משתחוה למערב ועוד דלמר התם כפרי' היראה (דף ס"א). אסור לו לחדס לעצור אחורי בית הכנסת בשעה שהצבור מתפללין ולא אמרן אלא דליכא פיתחא לחרינא אבל איכא פיתחא לחרינא לית לן דה א"כ משמע לפי שעוצר לפני הפתח ואינו נכנס וגראה דלאחורי בית הכנסת היינו ללד פתח ציהכ"נ וקורא אחורי לפי שהוא אחורי העס: **מרורין** ביות. * היינו אילן של זית והוא מר ואילן נמי מקרי זית דכתיב [שמות טו] ויורכו ה' עץ * ודרשינן זו זית שאין לך מר צאלנות כנו זית * **כל הגשמה**. פרי"ח קרי ביה הנשמה **דגש**: **נתברכו** שכיניה. והא דלמר [נפתי"פ' בחוקות] ושממו עליה לויכיס שזו היא מרה טובה שאינה טוענת פירות בשעה שאין שרויין בה כאלו היו בני יהודה שכיניה אי נמי שאינה מוציאה כל כך כמו כשהם עליה:

והעלה ורזי תאנים על בשרו מאה ושלשים שנה כי קאמרינן ההוא בשכבת זרע דחזא לאונסיא ואמר רבי ירמיה בן אלעזר מקצת שבחו של אדם אומרים בפניו וכולו שלא בפניו מקצת שבחו בפניו דכתיב ^[7] כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה כולו שלא בפניו דכתיב ^[8] נח איש צדיק תמים היה בדורותיו וא"ר ירמיה בן אלעזר מאי דכתיב * .והנה עלה זית טרף בפיה ^[4] אמרה יונה לפני הקב"ה רבש"ע יהיו מזונותי מרורין כותי ומסורין בידך ואל יהיו מתוקין כדבש ותלוין ביד בשר ודם כתיב הכא טרף וכתיב התם ^[10] הטריפני לחם חוקי * .וא"ר ירמיה בן אלעזר ^[1] כל בית שנשמעין בו דברי תורה בלילה שוב אינו נחרב שנאמר ^[11] ולא אמר איה אלוה עושי נותן זמירות בלילה ואמר רבי ירמיה בן אלעזר מיום שחרב בית המקדש דיו לעולם שישתמש בשתי אותיות שנאמר ^[12] כל הגשמה תהלל יה הללויה ^[13] ואמר רבי ירמיה בן אלעזר נתקללה בבל נתקללו שומרון נתברכו שכיניה נתקללה בבל נתקללו שומרון לעי השדה כתיב ^[13] ושמתיה למורש קיפור ואגמי מים נתקללה שומרון נתברכו שכיניה דכתיב ^[14] ושמתו שומרון לעי השדה למוטעי

אחרי אשה בשוק ואפי' היא אשתו, ואפילו אחותו נודמנה על הגשר יסלקנה לצדיק. [נ]כל העובר על הנדה אחורי אשה אין לו חלק לעולם הבא. ת"ר המוצה מעות ליד האשה בשביל להסתכל בה, אפי' הוא כמשה רבינו וכו' עליו הכתוב אומר יד ליד לא ינקה רע. פ"י שקיבל התורה מידו של הק' [ביה] לא ינקה מדין גיהנום. מנוח עם הארץ היה שגא' וילך מנוח אחורי אשתו. והלא באלקנה כתיב וילך אלקנה אחורי אשתו. ובאלישע כתיב ויקם וילך אחריה. אלא מאי אחריה אחורי דבריה ואחורי עצמה. אמר ר"י אחורי ארי ולא אחורי אשה. אחורי אשה ולא אחורי בית הכנסת ^[6], אחורי בית הכנסת ולא אחורי בית ע"י, בשעה שהצבור מתפללין. היה ר"מ אומר אדם הראשון חסיד גדול היה כיון שראה שנקנסה מיתה עליו ישב בתענית ק"ל שנה, ופירש מן חוה והעלה ורזי תאניס על בשור. ופרקי שכתב זרע דחזה לאנס. פ"י קרי נפשו שירין ויליין. אומר מקצת שבחו של אדם בפניו שלא בפניו כו'. אמרה יונה רבון העולמים יהיו מזונותי מרורין כותי ומסורין בידך ואל יהו מתוקין כדבש ותלוין ביד בשר ודם כתיב הכא טרף וכתיב התם ^[10] הטריפני לחם חוקי * .וא"ר ירמיה בן אלעזר ^[1] כל בית שנשמעין בו דברי תורה בלילה שוב אינו נחרב שנאמר ^[11] ולא אמר איה אלוה עושי נותן זמירות בלילה ואמר רבי ירמיה בן אלעזר מיום שחרב בית המקדש דיו לעולם שישתמש בשתי אותיות שנאמר ^[12] כל הגשמה תהלל יה הללויה ^[13] ואמר רבי ירמיה בן אלעזר נתקללה בבל נתקללו שומרון נתברכו שכיניה נתקללה בבל נתקללו שומרון לעי השדה כתיב ^[13] ושמתיה למורש קיפור ואגמי מים נתקללה שומרון נתברכו שכיניה דכתיב ^[14] ושמתו שומרון לעי השדה למוטעי

אחרי אשה בשוק ואפי' היא אשתו, ואפילו אחותו נודמנה על הגשר יסלקנה לצדיק. [נ]כל העובר על הנדה אחורי אשה אין לו חלק לעולם הבא. ת"ר המוצה מעות ליד האשה בשביל להסתכל בה, אפי' הוא כמשה רבינו וכו' עליו הכתוב אומר יד ליד לא ינקה רע. פ"י שקיבל התורה מידו של הק' [ביה] לא ינקה מדין גיהנום. מנוח עם הארץ היה שגא' וילך מנוח אחורי אשתו. והלא באלקנה כתיב וילך אלקנה אחורי אשתו. ובאלישע כתיב ויקם וילך אחריה. אלא מאי אחריה אחורי דבריה ואחורי עצמה. אמר ר"י אחורי ארי ולא אחורי אשה. אחורי אשה ולא אחורי בית הכנסת ^[6], אחורי בית הכנסת ולא אחורי בית ע"י, בשעה שהצבור מתפללין. היה ר"מ אומר אדם הראשון חסיד גדול היה כיון שראה שנקנסה מיתה עליו ישב בתענית ק"ל שנה, ופירש מן חוה והעלה ורזי תאניס על בשור. ופרקי שכתב זרע דחזה לאנס. פ"י קרי נפשו שירין ויליין. אומר מקצת שבחו של אדם בפניו שלא בפניו כו'. אמרה יונה רבון העולמים יהיו מזונותי מרורין כותי ומסורין בידך ואל יהו מתוקין כדבש ותלוין ביד בשר ודם כו'. פ"י הגשמה [בדגש] דכתיב הארץ הלוז הגשמה, פ"י משנעשת א"י נשמה הלולו של הקב"ה ב"ה בחצי השם אלוך עושי נותן זמירות בלילה. א"ר ירמיה בן אלעזר מיום שחרב בית המקדש ובמדינה בכינויו. וחצוי ככולו, כיון שנחרב בית המקדש מהללין שבח הק' בחור"ל בחצי השם שהוא חשוב ככולו. נתקללה בבל נתקללו שכיניה. שנאמר ושמתיה למורש קיפור ואגמי מים וטאטאיתיה במטאטי השמר. נתקללה שומרון נתברכו שכיניה. שנאמר ושמתיה לעי השדה למוטעי כרם לשכיניה.

עושיין פסין פרק שני עירובין

אור רחצ מלמטה וקאר מלמעלה. שאם היה רחצ מלמעלה כשהוא ממלאו מכבד משאוי הפירות על הכתלים ומטה אותם: **רחצה מלמטה**. חלל בית הרחם שלה: **שוצניות**. שנשתדל בחיתונו לשמחו ולהתעסק בצרכי סעודת חופה: **סגי**. מהלך: **ואפילו היא אשמו**.

שהוא גנאי לו: **נודמנה לו על הגשר** והיא מהלכת לפניו: **יסלקנה לצדיק**. ויעצור לפניה: **צננה**. דמדליל למנא ומסתכל בצשרה ובאשת איש קאמר: **המרה**. מונה: יד ליד. המרה מיד ליד אפי' הוא כמו משה שקבל תורה מיד הקצ"ה לידו: **עס הארץ היה**. דלא גמר דרך ארץ דמתני' דקמני לעיל לא יהלך אדם אפילו אחרי אשמו: **אלקנה**. נציא היה דכתיבא בסדר עולם ויצא איש האלהים אל האלהים והוא א' מהסי' וליכא למימר עס הארץ היה: **ולמאי דקאמר רב נחמן**. דהאי אחרי אחרי ממש קאמר: **צי רב**. מקרא [שקורין] תינוקות של בית רבן: **וגא אחרי אשה**. אשת איש: **וגא אחרי עבדים גוונים**. שגא ימשך אחריה וכתיב^[1] הרחק מעליה דרךך ואמרי^[2] (ד"ע p.77) וז האפיקורסות: **וגא אחורי צי כנענס בשע' שפיצור** מתפללין. שנראה ככופר שעומד מאחריה^[3] ואינו נכנס: **בנדוי**. שיצא מאה ושלשים שנה מוץ מפני שגער צו הקצ"ה דכתיב^[4] המן העץ וגו' וקללו: **ורזי סאנס**. חגורות מתרגמינן ורזין (בראשית ג:) **שכנס זרע דחזא לאונסיא**. נעשה שידן ורוחין ויליין מיני מוזיקין: **אומרים מקאם שצחו כו'**. כלומר דרך ארץ הוא שאע"פ שאדם משבח דרך חצרו שלא בפניו הרצה אין מרצה בשצחו לפניו מפני שנראה כמתחנף ^[5]:

מאה ושלשים שנה מוץ מפני שגער צו הקצ"ה דכתיב^[4] המן העץ וגו' וקללו: **ורזי סאנס**. חגורות מתרגמינן ורזין (בראשית ג:) **שכנס זרע דחזא לאונסיא**. נעשה שידן ורוחין ויליין מיני מוזיקין: **אומרים מקאם שצחו כו'**. כלומר דרך ארץ הוא שאע"פ שאדם משבח דרך חצרו שלא בפניו הרצה אין מרצה בשצחו לפניו מפני שנראה כמתחנף ^[5]: **צפניו**. כתיב דצדיק: **שלא צפניו**. כתיב דצדיק תמים: **טרף צפיה**. מאמר^[6] פיה ציקשה שיהא זית טרף שלה והיינו מוון: **בשר ודם**. נח: **וגא אמר איה אלוה עושי**. לא הוצרך להמאנון ולומר איה עושי והריני מרצ מי שנותן זמירות של תורה צלילה. ולהכי נקט לילה שהקול נשמע מרחוק: **מיום שחרב ציט המקדש**. ופסקון הכהנים מלנצרך צסם המפורש כדלמר צאין דורשינ^[7] שהיו מצרכין צסם המפורש: **דיו לעולם שישתמש**. צסם צ' אותיות צין לצסח לפניו צין לצרך איש את חצירו דכתיב ציט הנשמה תהלל יה כלומר זה השם שכל הנשמה כולה ראו להשתמש צו מכלל דשם צן ארצב אותיות ושם המפורש לא לכל הנשמה נימן אלא לכהנים בלבד דכתיב (דברים י) ולנצרך צשמו וכתי' (במדבר ו) ושמו את שמי המיוחד לי: **נפקלנו שכיניה**. מקללתה: **נצברכו שכיניה**. מקללתה: **למורש קיפור**. ושם הולכות החיות רעות ומוזיקות מקומות הסמוכות לה דאוי לרשע ואוי לשכינו [סוכה נ:ו]: **למוטעי**

ממשה רבינו שקבל תורה ממיט על הקצ"ה, לא ינקה רע, וקאר באשה משמעי (שם). עם הארץ היה. לא שגם תלמודי חכמים, שלא למד משנה זו שמיט לא יהלך אדם אחורי אשה ואפילו היא אשתו (שם). ולמאי דאמר רב נחמן. שהלך אחריה משג, אם קן אפילו בי רב נמי לא קרא. עם מיוקות של ציט רצן (שם). בשעה שהצבור מתפללין. כיוון שאינו נכנס נראה כפוקק עול ומצוה ציט הכנסת (שם) או: שנראה כמנצח עלמו מפתח ציט הכנסת שנמצות (שם ח). זית טרף בפיה. צפיה היתה שאלת מוון טרף של זית (סנהדרין קח). נתקללה בבל נתקללו שכיניה. כלומר או לרשע ואוי לשכנו (ברכות נח). למורש קיפור. חיות ועופות רעים ומוזיקן את השכנים אלץ עי השדה ומטעי כרם שנקללם בה עמי ישראל הנאה היא לשכנים (שם).

מסורת הש"ס

(א) צרכות סא. מס' כלה פ"ח, ג) [כתבו חוטפות צרכות סא. ד"ה אלא ממהה בני אלקנה דכתיב וילך אלקנה אחרי אשמו וגו' שינוש הוא שאין פסוק זה בכל המקרא ולי' ליה ע"כ שוב מלמחי ברש"י יסן דפסוק קריקא שנת ושל"ה צרכות סא. הארץ לקיים הגי' ע"פ פסוקים מלוקטים הרבה ונכנס בגדר דחוקה למאד ולבסוף הורה עלמנו דלפי פרי"ש בשופטים דפלגא פרי"ש צננה היה נמצולת ימי השופטים איה לקיים השופטים איה פסוק ע"ש ויתעלה פי' רש"י דהכא כסוגיין ד"ה אלקנה נציא היה דכתיב ובי' תריך לפני ולפנים^[א]. [סנהדרין קח: ע"ש, ד] (צרכות נח). [ש"א ג, ו] (נפשי רש כהנא). [ו] [משלי ח, ט] (נפשי רש כהנא). [ח] כסיא: המיוט, [ט] כסיא: מתאחוריהם, [י] [נראהש ג, ו] כצי": מתאמר, [ל] [נגינה נח, מ] [משלי טז, ו] [צ"ל דבפרק^[א] ח] ואפשר כיון דהרוב פניו לפני ארזן לא מיושר ככ' רשויות [מיו' צסם מורי הכר דודי וז"ל, ע] [וע"פ מוס' פסחים לו, ד"ה מה],

הגהות הב"ח

(א) גבי' בשעה שהצבור מתפללין: (ב) רש"י ד"ה אומרים מקאם וכו' כמתחנף בפניו צפניו כתיב כ"ל והד"א:

גליון הש"ס

גבי' וא"י בן אלעזר כל בית שנשמעין בו ד"ת בלילה. ע"י סנהדרין דף כב ע"א וע"ש דף קס ע"ב ושם איתא איך אלעזר: תוב' ד"ה מרורין בות היינו אילו: ע"י פסחים דף לו ע"א מוס' ד"ה מה מזור: בא"ד ודרש' זה זית. מיתלמא סוף פרשת צשלח פרשה ח:

מוסף רש"י

כדי לקבל הפירות. שאם היה קצר מלמטה ורחק מלמעלה תהא המצוה דוחפת את הכתלים מלמעלה לכאן ולכאן, שהשגא מכבד עליהם (ברכות ס"א). שרובשניות. משתכל חופטו ומיוונו (שם). ולמאן דאמר פרצוף. ומתחמלו היה מלך אחד וכו' ונקבה מלך אחד, הי מינייהו סגי ברישא. אחרי פלפוף היה מהלך לפנים (שם). ואפילו היא אשתו. גנאי הדבר (שם). נודמנה על הגשר. אשת איש והיא לפני (שם). יסלקנה לצדיק. עד שיעצור לפניה (שם). אחורי אשה בנדה. אחורי אשת איש, מנצחה בנדיה מפני המים חה מסתכל בה (שם). יד ליד לא ינקה רע. אפילו

^[1] כל"ל וביה הגי' צננ' כפי' ר"ח צרכות סא ד"ה א"ר יחמק